

על הגולן, סיני ועבר הירדן

לאחרונה מנהלת ממשלת ישראל שיחות "חשאיות" עם שלטונות סוריה, כאשר תנאי מוקדם להן הוא מסירת חבל ארץ הגולן לידיהם של הערבים. יושבים שם היום יותר מעשרים אלף יהודים. ממשלת ישראל כבר "שכחה" את הצרות הצרורות שהיא עצמה גרמה לעשרת אלפים תושבי גוש קטיף, אשר למרביתם אין מקורות פרנסה. כמעט כולם נותרו ללא דירת קבע, וצער עמוק ויגון קודר שלהם טרם החלים וטרם תוקן. עם כל זאת, ממשלה שהיא חסרה חוש הרחמים הטיפוסי ליהודים ממשיכה לדון במסירת חלקי ארצנו לידי נוכרים, כאילו מדובר בשקי תפוחי אדמה ולא יותר.

אבל יש כאן עוד היבט הצריך בירור. חלק מאנשי הקיבוצים שבנגב המערבי היו בזמנם מפצירים בתושבי גוש קטיף: "תשובו ארצה" [כאילו גוש קטיף הוא חוץ לארץ]. זוכרים אנו כיצד נעמדו קבוצות מפגינים ליד מעבר כיסופין, מניפים שלטים, "תחזרו הביתה!". כביכול שכבשנו ארץ לא לנו ופלשנו לתחומם של זרים. אין ספק כי אלמנטים הללו הם בורים (ו' מנוקדת שורק) בתרבות הקלאסית של עמנו, ואינם יודעים מה התורה מלמדת על גבולות ארץ ישראל. מבחינתם ארץ ישראל היא בחינת זיקית המחליפה צבעים, כי יכולה להצטמצם לאזור השרון ומרכז הארץ. מוכנים הם הללו לוותר על מחצית ירושלים ולבתר את העיר. כיון שאינם מרגישים שארצנו היא נחלת ה' אלינו, כל אחד מהם מוכן לעשות "ויתורים כואבים" על גבם של אחרים כל עוד ביתו הפרטי אינו נכלל בעסקה, אלא מדובר ב"כואבים" לאזרחים אחרים ממפלגות אחרות. לכן הבה ונעשה "שיעורי בית" ולהתחזק בהכרתנו כי גם סיני, גם הגולן, גם עבר הירדן הם חלקים אותנטיים [אמתיים] מירושתנו, ואנו כאן בכוח הצדק ולא רק בכוח הזרוע במלחמת מגן שכפו אויבינו עלינו ב"מלחמת ששת הימים".

התורה עצמה מציבה לנו הגבול הדרומי של ארץ ישראל, והוא "נחל מצרים" (במדבר ל"ד, ה') ושם תרגום יונתן מזהה אותו עם נהר הנילוס. אמנם רבי סעדיה גאון סבור שנחל מצרים הוא ואדי אל עריש, אבל גדולי עולם הסכימו לדברי התרגום.

[א] רש"י על יהושע (י"ג, ד).

[ב] התוספות (ערכין ט"ו, ד"ה כשם).

[ג] הרד"ק (יהושע יג, ד).

[ד] הגר"א על יהושע (טו, ג). וכן דעת הרמב"ם, כדבריו בהלכות קידוש החודש (פי"א הי"ז). ושם בפרק חמישי (הלכה י') כתב הרמב"ם שזמן ההליכה מירושלים ועד למצרים בדרך אשקלון הוא קרוב לשמונה ימים. כיון שמהלך אדם בינוני ביום

אחד הוא ארבעים מיל (עשר פרסאות, פסחים צד ע"א), מדובר בסך הכל 320 מיל. זהו בערך המרחק מירושלים לתעלת סואץ. הרי שעד שם היא שטח ארץ ישראל. [עיין על כך בירור מקיף בחוברת של הרב חיים שטיינר שליט"א, איש ישיבת מרכז הרב]. עוד עיין הוכחה נפלאה לכך מהמפה שב"דעת מקרא" על יחזקאל (הוצ' מוסד הרב קוק, עמ' תי"ג). שם מוצגת מדידת נחלת כל השבטים. מדובר בשטח של 485 ק"מ בין פרת לנחל מצרים, ונמדדת כל אמה במדה של 45 ס"מ. רק כאשר מגיע התחום עד סואץ מסתדר אותו חשבון מדידה שנתן יחזקאל הנביא (פרק מ"ח).

וגם אם יטען הטוען שהוא סבור כמו רבי סעדיה גאון הנ"ל, בכל זאת גם לפי דבריו גוש קטיף היא תוך גבולנו. וזה מפורש בתורה. ה' ציוה לנו "פנו וסעו לכם ובואו הר האמורי ואל כל שכניו וכו' ובשפלה ובנגב ובחוף הים" (דברים א', ז). רש"י שם הביא דברי הספרי שמדובר כאן ביישובי עזה. הרי שהיא חלק מארץ ישראל ונצטוונו בכל הדורות בכיבושה (רמב"ן, ספר המצוות, מצות עשה ד. ויש לזכור שלא היה אפילו אחד מהראשונים שחלק עליו! שתיקת הרמב"ם מהנושא אינה הוכחה לכלום, כמו ששתיקת השולחן ערוך מלהזכיר איסור רציחה או האיסור לשקר אינה מוכיחה מה דעתו בעניין).

חזרה התורה על עניין עזה שוב: "והעוים היושבים בחצרים עד עזה, כפתורים היוצאים מכפתור, השמידום וישבו תחתם" (דברים ב', כ"ג). מפרש רש"י בשם חז"ל: "העוים פלשתים הם וכו' ומפני השבועה שנשבע אברהם לאבימלך לא יכלו ישראל להוציא ארצם מידם. [אומר הקב"ה] והבאתי עליהם כפתורים (פולשים מהאי כפתור) והשמידום וישבו תחתם, ועכשיו אתם (ישראל) מותרים לקחת מידם". הרי מפורש לנו פעמיים שהקב"ה ציוה לנו לקחת חבל ארץ עזה לעצמנו. מלחמת העוים נגד צאצאי אבימלך מלך פלשתים היתה ערוכה בידי ההשגחה העליונה כדי להתגבר על אותה הברית שכרת אברהם עם אבימלך, שמנעה אותנו מכיבוש עזה. וכעת כבר הותר לנו. הרי בעלותנו על עזה מפורשת בתורה.

אותם בינינו, בין חילונים ובין חרדים, הסבורים כי עזה היא כביכול "חוץ לתחום" ואינה ארץ ישראל ממש, עלינו לחנך אותם ולהראות להם מקורותינו הנאמנים. תחנת רדיו קול-חי [הנחשבת דתית] בשידורי "חדשות" מסגנן דבריו על נפילת קסאמי"ם: "שנורו משטח עזה לקראת ישראל". שגגה היא לדבר כך, כי גם "עזה" היא ארץ ישראל. חובתנו ללמדם לתקן את תפישתם המוטעית.

ומפורש בספר הכוזרי כי חצי האי סיני, מדבר סיני, והר סיני שבתוכו, וכן הסנה שם נתגלה ה' למשה בתחילה. הכל הוא מנחלת ארץ ישראל העתידה להיכבש על ידינו. כי ר' יהודה הלוי שואל, כיצד זכה משה לנבואה הרי הנבואה שורה רק בא"י? ועונה כי כיון שהפסוק מבטיח שגבולנו עוד יגיע עד נהר מצרים, הרי היה משה אז בארץ המובטחת ועמד על אדמת ארץ ישראל (כוזרי, מאמר ב', תחילת פסקא י"ד, עמ' נ"ד). גם הגולן היא

שלנו. הרי דוד המלך כבש ארצות הללו, ומפני זה נתחייבו בהלכות תרומות ומעשרות וכן בדיני שביעית וכיו"ב (רמב"ם, הל' תרומות פ"א ה"ג). חז"ל קבעו כי הקונה בית בגולן הוא כקונה בית בפרוור ירושלים (גיטין ח ע"ב). מובן מזה שהאיסור של מכירת איזה בית בארצנו אל הנכרי, איסור זה חל גם על בית ושדה בגולן (רמב"ם, הלכות שבת פרק שיש, הלכה י"א). ולכן יש להתקומם בכל דרכי דיבור ושכנוע נגד כל מחשבת מעל כזה.

ומפני צרותינו התכופות, שהמתנכרים שבקרבתנו מציקים לנו כל הזמן לוותר על גבול הצפון ועל גבול הדרום, שכחנו כי יש לנו אחיזה מהתורה גם בגבול המזרח. "שתי גדות לירדן (מזרח לה ומערב לה), זו שלנו, וזו גם כן!". אחרי סיום מלחמת ששת הימים, וכבר צצו קוצי המרד נגד מורשתנו, והיו בינינו שלחצו והטיפו למסור לנכרים חלקי ארצנו [כולל יש"ע!], התארגנו כמה מחובבי ארצנו לייסד גוף ציבורי המונע את הסחף. הזמן גם הגאון רצי"ה קוק להשתתף עמם, כאשר שמע על תוכניתם והזמנתם שיבחו אותם על יוזמתם. ובכל זאת סירב לבוא להשתתף עמם. ולמה? כי הזניחו הזכרת השגת "עבר הירדן". רצי"ה ראה בזאת סוג ויתור שלא מדעת על ירושת אבותינו, והודיע בפומבי מה היא סיבת התנגדותו.

גם אביו הדגול, הרב אברהם יצחק קוק, פעל רבות "להתנחל" ולרכוש קרקעות בעבר הירדן, אפילו מרחק מזרחה ליריחו בנסיעה (בעגלה) של חמש שעות ("אגרות הראי"ה", ח"א, עמ' רע"א). קדושה זו של עבר הירדן היא מפני מלחמת משה נגד סיחון ועוג. [ראה מפה של השטח הנכבש, ב"דעת מקרא" של מוסד הרב קוק, במדבר, עמ' רסג, רסט]. וכיון שעוד תחזור לידינו נחלת א"י זאת, כאשר נקברה מרים שם נחשב הדבר כאילו היא קבורה בארץ ישראל! על כך כתב הגאון מחבר "אור שמח" בספרו "משך חכמה" (במדבר כ', כ"ח). הוא שואל מפני מה לא נשאו בני ישראל את גופתה איתם בדרכם לארץ ישראל, כמו שנשאו את גופתו של יוסף? הרי מצוה היא להביאה לקבורת ארץ ישראל? כל שכן שהיא מתה בשנת הארבעים לנדודם, קרוב לכניסתם? ועונה כי כיון שעתיד הקב"ה לתת לנו ארצות אלו שמעבר לירדן, "אם כן יהיה הכל שייך לארץ ישראל, ותהא קבורה בארץ ישראל וכו'. כי כשיבוא המשיח הוא לארץ ישראל". כמובן כמו כן אפשר לומר זאת גם על קבורתו של אהרן ומשה שנקברו שם.

אותה האגרת הנ"ל של הרב אברהם קוק, בו קרא לרכוש קרקעות ממזרח לירדן, מסיים כך: "והנה מה טוב היה אשר נחלץ חושים ונשתדל שתיפול חלקה נחמדה זאת לנחלה לישראל. ובעוונותינו הרבים רבתה מאד ההתרשלות בדבר הגדול הזה של גאולת הארץ. בעת הזאת, שקול ה' בכח קורא לנו מכל מסיבות המעשים, לעלות ולהתנחל בארץ חמדה, וכל אחד פונה לעברו [הערת המעתיק: כלומר לכיוון אחר], ובתוך כך המחירים עולים, והארץ מתיישבת ונקנית ע"י זרים [אומות העולם]. חושו נא, אחים אהובים, אשר נתן ה' בכם זיק אורו וחם אהבת חבל נחלתו, והשתדלו נא להוציא מן הכח אל הפועל את מחשבתכם הטובה". (אגרות הראי"ה, ח"א עמ' רעב).

קובעי המדיניות שבממשלת ישראל אטומים הם מדעת ונבערים מידיעת התורה. כיצד נחזיר אותם למוטב? ודאי אם עקרונות הנ"ל חלשים אצלנו מאמיני התורה, אין בנו כוח לשכנע בכך אחרים. "ונהי בעינינו כחגבים, וכן היינו בעיניהם" (במדבר יג, לג). אם יש לנו חולשה פנימית, אנו משדרים לזולתנו שגם הם יכירו החולשה הזאת. אלא "חזק ונתחזק בעד עמנו ובעד ערי אלהינו" (שמואל ב' י', י"ב).